

A tisztelt albizottmány elhatározta, hogy a rendezési törvényja-
vaslatban Buda és Pest városoknak egyesítése elvileg kimondásért.

Hogy a két városnak egy községgé ötfélelvastása magasabb te-
kinseteknél fogva kívánatos: ezen okajlás a teljes ülésteren általános
helyeslést nyert.

Ambár nem ok nélkül lehetne kérdezni: melyek azon magasabb
tekinsetek, melyeknél fogva ily ötfélelvastás kívánatos? Lehetne pe-
dig azért, mert általános kifejezések valódi értelmét csak akkor nyer-
nek, midőn concret tényekre vonatkoztatjuk; mellesz mégis fejte-
getni a lehető indokokat és ellenindokokat e tekintetben; mellesz
pedig azért, mert magasabb tekintet a két város jöklétének nincsen, az pe-
dig, hogy az ötfélelvastás a két város jöklétének előmozdítására fog-
e szolgálni, elméleti azon poha és csakis gyakorlati uton, a megadott
tények és körülmények ötfélelvastása és a kölsönös hatás és visszahatás
mérlegelése útján lehet kiválasztani.

De ezen azért, és mivel a két város ötfélelvastása mindegyiknek
jövőjére oly annyira fontos, hogy szinte elkerülhetetlen lehet állítani:
amint valószínűsége körül a legnagyobb óvatosság szükséges, különö-
sen pedig, hogy az előzmények kifejtésére hozatala nélkül el ne hatá-
rozassék.

Midőn a törvényjavaslat az egyesítés elvben és feltétlenül
mondja ki: mellesz azon előzményeket, melyekből az egyesítés
mint kövesztettség függ; az ügyállást tehát merőben megfor-
ditja; nem okajlást, melynek teljesítése feltételes, hanem rende-
lést foglal magában, mely szerint az egyesítésnek minden azon,
habár később kiválasztásának is, hogy csak a két város jöklétének
rovására történhetik, okvetlenül végre kell hajtania, mert a tör-
vények nem azért hozatnak, hogy irva maradjanak.

Pedig vannak fontos okok, legalább Pest városa részéről,
melyek óvatosságra intenek, és ezek körül a legfontosabbak kö-

vetkezők:

1° Budának jövője általában nincs. Nem azért, mintha polgárai ugyanazon erélyvel és ugyanazon kitartással nem bírnának, mint a pestiek, sőt talán ezen tulajdonság ő bennök még nagyobb mértékben feltárható; hanem, úgy látszik, azért, mert nincs területe. Egyfelől a várhegy, másfelől a Dr. Teller fejlesztését mindig fogják akadályozni. Itt ez nem így áll, miért nem fejlődött eddig? Holott minden egyéb tekintetben ugyanazon körülmények között létezett, mint Pest. - De nincs Budának jövője Pest mellett sem: mert akár a mondott, akár egyéb okból fogva, az ipar és kereskedés áramlása Pestre vonult, és pedig Budára áttérlni nem lehet az életnek ezen tényezői a mely fészket egyszer változtatnak, az, általános conflagratiók esetét kivéve, nem változtatják meg. -

Buda tehát Pestre nézve nem gyarapodás, hanem csak seher lehet, és óvakodni kell, nehogy egy virágzó városból, éppen fejlődésének erőteljes stádiumában, egy oly teher csatolassék, mely ha fejlődését még képen megakasztani nem fogja is, de nagy mértékben késleltetheti.

2° A nemzetiségi viszonyok. Magyarorszáig lezár magyar is, orszáig is, vagy volt. ezt nem tudom: de azt tudom, hogy a vörösföldi "Golembórtó" operációjának segédkezést nyújtóknak nem szabad, és kiált jelenben, midőn minden akár jogosult, akár nem jogosult nemzeti, seg érvényre jutni törekedik, ezen törekvéseket nekünk magyaroknak egybefont károkkal nézniünk nem lehet.

Hogy az ország fővárosa e tekintetben főenyező, kérdésen kívül áll; Kivánságos tehát, hogy Magyarország fővárosa magyar legyen.

Buda nem magyar város; hisztérián, a pilisi járásbeli községek is csak igen kevés részben azok. Nem mondom én, hogy Buda város, sa nem magyar érzelmű, de nyelvére, a nemzetiség ezen fő és meghatározó, egyedüli jellegére nézve csak igen csekély mértékben ez: pedig az államhoz való ragaszkodás, melynek fogva a hazához és annak institúcióihoz viseltetünk, a nemzetiségtől igen különbözik.

Pest 1848. előtt is már, de különösen ezen időszak után és 1849 óta e tekintetben örvendő és nagyzerű haladást mutatott fel, és ha meg volnánk győződve, hogy a nemzeti nyelvjelleg tekintetében ezen haladás már annyira megerősödött és oly mély gyökeret vert, miszerint visszalepéstől nem lehet tartani, sőt beoltásai erővel bír; a nemzetiségi viszonyokat nem vélném aggasztóknak. -

De ha meggondolom, hogy az öfőszékhelyen egy lesz a képviselő-testület, egy a közgyűlés, és hogy ezen testületben és közgyűlésben lesz budai oly képviselő legalább ötven, kik a magyar nyelvet nem bírják annyira, hogy akár a jegyzőkönyveket megérthessék, akár a tanácskozásban magyarul szólhassanak, az aggodalmat nem tartom indokolatlannak; kívánt azon jelenték után, melyek a pesti közgyűlésnek egy némely alig szót értő németajku képviselők részéről a legújabb időkben egész a demonstrációig emelkedett a német nyelv használatára mellett; ámbe a legújabb törvény iránti tiszteletből, az ellen, hogy nem magyarul is szólhassanak, a legkisebb akadály sem létezik; nem tartom az aggodalmat indokolatlannak azon irányban, hogy talán nem éppen az ellenkező kövessék-e? és nem Pestnek Budára, hanem ellenkezőleg Budának Pestre lenne irányuló befolyása.

3° Az eddigi elkülönített törvényhatósági életből kifejtett particularismus.

Az egyesített két városban csak egy közgyűlés, egy tisztújító szék lehet. A közgyűlésen minden ide tartozó ügyek, legyenek azok budai vagy pesti érdeklők, különbség nélkül, közösen intézenni, a tisztújító szék pedig a tisztújító székeken szintén közösen foglalkozhat a választással. Nagyon kétszerezem, hogy ezen közös gyűlésen a jó ügyek, és fenntartható legyen. A budaiak mindig a majoritástól foglalkoznak, a pestiek pedig nem foglalkoznak, hogy minoritást alkossanak, és a pártok közt előbb-utóbb bekövetkezik. Ha pedig az ellenszempontok hovatovább elharapóznak, alig lesz egyéb orvoslás talátható, mint beiktatni a közgyűlést, megörökíteni a tisztújítást, és egy egészen elcsúszó közigazgatást perverzni, mely a központi kormány közvesztésére folyósítva legyen. Pest és Buda ekkor közigazgatási kerületé válik, a helyhatósági élet megörökül, és ez némelyek meggyőződése szerint talán kivánatos is lehet: de azon kérés, melyek ily átalakítást megelőznek, azon meglehetőlen, mely az kövessék fogja, Pest városának fejlődésére képző behatást alig fog gyakorolni.

4° A két város vagyoni állapota ismeretes. Pest városi viszonyai e tekintetben kétségkívül ugyan, de Pest városának szűkebb körű és nagyobbak. Amely irányba hiánynak van, melyekhez képest, és így községi erőre van - hogy már is e célra felvett nagyszámú adósságot is terhelhetik; legújabbán pedig egy, az ed.

dígi öfizes adósságait felülhaladó költségre van szorítva.

Ha a két város egyesülne, a pénzükek és jövedelmek nem maradhatnak különválasztva, és a közös pénzükről Buda szintén úgy követelheti szükségleteinek kielégítését mint Pest, Buda nem fogja segíteni Pestet, tehát Pestnek kell segíteni Budát, és hogy újabb terhek elviselésére is képes-e Pest már jelenleg: nagy kérdés. Ugyan, hogy akkor, ha az öfize, tanácsosság és közönség érdeke az egyesítés után rögtön annyira felébredne, hogy a két város egyesülése közönsége különbözék nélkül a Duna jobb és bal partjára a legszükségesebbeket és leghasznosabbakat minden feltétlenességgel felhívással felkarolja; ha a particularismus szellemé mind a két város polgárainak kedélyében egyeteme, mintegy városserével kialakulna, a pénzügy nem lenne akadály az egyesítés előtt; de azt, hogy a solidaritás érzése a két város polgárait ily rögtön megzavallaná, remélni nem lehet; ha pedig az nem remélhető, akkor egyebet várni nem lehet, mint azt, hogy Pest erje meg, oxlanék és saját kifejlődésének erőfajtaiból legalább egy, talán nagy részben élvönamék.

Ellenben ha az egyesítés úgy értesül, hogy a két város egymásnak költségesen, vagy legalább egyik a másiktól terhekre ne legyen: akkor legálább financialis tekintetben jótételező; pedig azt kívánni, hogy Pest Budának iskolákat építsen, színházakat építsen, vízvészeltet létesítsen stb., csakugyan nem volna mellényos.

5° is végre nem hallgathatunk el azon észrevételt, hogy az egyesítés kérdéséhez Pestnek és Budának is hozzájárulása van, még pedig nézetem szerint döntő befolyással, és annyira: hogy a két város megegyezése nélkül az egyesítés kimondani azon esetben sem lenne tanácsos, ha ez helyre lenne állítva fogva ellenőrzéssel; Kéi oly nagy közönségre, mely közel 300 ezer lakossal bír, az egyesítést megvalósítani nem lehet, és nem is hiszem, hogy a vírvényhorád ez semmi hajlandó volna.

Mindereket nem azért hoztam fel, mintha be akarnám az egyesítés lehetetlenségét bizonyítani, hanem csak azért, hogy ped mutassak azon akadályokra, melyek elhárítandók, mielőtt az egyesítés létrehozható.

Ami azonban az eddig elmondottakból világos, hogy a két város egyesítésének kérdése a rendszeri kérdéstől merőben különbözik és pedig három főtérkéssé válva, úgy mint:

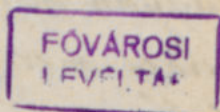
a.) A rendszeri kérdés megoldása körül főleg a köz. igazgatás érdeke határoz, az egyesítés kérdése körül ellenben főleg a két város magán érdeke dönt.

horástól, sem a közigazgatási eljárástól nem függ; nevezetesen:
Mind addig, míg a két város polgárainak magán viszonyai, a kül,
csönös életszerés terén. Kereskedelmi, ipar és socialis tekintetben
annyira előre nem fejlődnek, hogy a budai Pesten, és viszont a pos-
ti Budán magát honosnak érezni nem fogja, az egyesítés bár
törvény és közigazgatás nyján végrehajtottak is, csak papíron
fog maradni; a viszonyoknak ezen előre fejlődése pedig függ a
két város közötti közlekedésnek szabadságától és könnyűségétől.
Csak akkor, ha a célba vett három hidon a közlekedés díjmen-
te sértetik, fog megindulni az élelnék azon munkája, mely
megszünteti a két város polgárait, hogy egymást ugyanazon köz-
ség tagjainak tekintsék.

Mivel tehát az egyesítés kérdése egyőzen különböző termé-
sűtű a rendszerű; mivel amannak megoldára előzmények-
ről függ, melyek előbb közigazgatási mon hozandók tiszta tába;
mivel a törvénybe abszrakt elvekkel kitartni sem nem exelözerű,
sem nem tanácsos; mivel végre a törvényhozás közeit oly tárgyak-
ban, melyeknek mielőtti eldöntése még ennek uszra kiválgosítan-
dó tényekről függ, előre meg nem kötheti, nevezetesen az: hogy a
két város egyesítésének kérdése a rendszer kérdésétől teljesen
elválasztassék és a törvény fővegeiből az egyesítésnek már elő-
re elben kimondása kihagyassék.

Van azonban a közigazgatásnak egy ága, melyet már
most központositani lehet, sőt kivánatosnak is tartathatik: és
ez a közbiztonsági rendőrség, jól megjegyezve, a közbiztonsági,
az az a rendőri rendőrk azon része, mely a személy- és vagyonkár-
~~ny~~ birtoklásáért foglalkozik; ez ellen nem lehetek kifor-
gást és hogy annak helyén a törvényben már most kimondas-
sék, én is beiegyezem.

Pesti Pesten, 1871. évi mártius 18-án

Dr. J. A. J. J. J.